

Posouzení přípustnosti dovolání Nejvyšším soudem

Nereaguje-li Nejvyšší soud na otázku, kterou dovolatel odůvodnil přípustnost jeho dovolání, dojde k porušení práva na soudní ochranu zaručeného v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. III.ÚS 3045/17, ze dne 13.3.2018)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti obchodní společnosti Ubytovna Litvinov s. r. o., sídlem B., zastoupené JUDr. Z.J., advokátkou, sídlem B., proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2017 č. j. 22 Cdo 1044/2015-586 a rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. října 2014 č. j. 9 Co 80/2012-444, za účasti Nejvyššího soudu a Krajského soudu v Ústí nad Labem, jako účastníků řízení, a obchodní společnosti UNIPETROL, a. s., sídlem P., zastoupené Mgr. et Mgr. A.V., advokátkou, sídlem P., jako vedlejší účastnice řízení, tak, že usnesením Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2017 č. j. 22 Cdo 1044/2015-586 bylo porušeno stěžovatelčino ústavně zaručené základní právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2017 č. j. 22 Cdo 1044/2015-586 se ruší. Ve zbývající části se ústavní stížnost odmítá.

Z odůvodnění

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") stěžovatelka napadla v záhlaví uvedené usnesení Nejvyššího soudu a rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem (dále jen "krajský soud") s tvrzením, že jimi došlo k porušení jejího práva "vlastnit majetek a na jeho ochranu" (čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, dále jen "Listina") a "práva na spravedlivý proces" (čl. 36 odst. 1 Listiny).

2. Z napadených rozhodnutí a z vyžádaného spisu Okresního soudu v Mostě (dále jen "okresní soud") sp. zn. 16 C 299/2003 se podává, že vedlejší účastnice se žalobou domáhala určení vlastnického práva k individualizovaným nemovitostem v katastrálním území Horní Litvínov. Okresní soud rozsudkem ze dne 24. 5. 2010 č. j. 16 C 299/2003-246 žalobu zamítl (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II.). Po provedení obsáhlého dokazování dospěl okresní soud k závěru, že vlastnické právo k předmětným nemovitostem nabyla tehdejší žalovaná (obchodní společnost ICB, a. s.) vkladem do jejího základního jmění, byť "výchozí" kupní smlouva (sc. kupní smlouva mezi právní předchůdkyní vedlejší účastnice a kupující fyzickou osobou) byla shledána "podvodnou" pro absenci projevu vůle prodávající, avšak kupující osoba jednala v omylu, který sám nevyvolala a o kterém ani nemohla ze všech okolností případu vědomost nabýt; kupní smlouva byla tedy relativně neplatnou, a protože vedlejší účastnice neprokázala neplatnost výchozí kupní smlouvy, není namístě tvrzení o neplatnosti navazujících kupních smluv a je třeba chránit dobrou víru dalších kupujících.

3. Proti rozsudku okresního soudu podala vedlejší účastnice odvolání, na jehož základě krajský soud rozsudkem ze dne 30. 10. 2014 č. j. 9 Co 80/2012-444 změnil rozsudek okresního soudu tak, že určil, že vedlejší účastnice je vlastnící předmětného pozemku s objektem (výrok I.) a uložil stěžovatelce zaplatit vedlejší účastnici náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok II.). Pozn.: původní

žalovaná obchodní společnost v průběhu odvolacího řízení předmětné nemovitosti převedla na obchodní společnost Jetmaster, a. s., která je posléze prodala stěžovatelce, tudíž v řízení bylo pokračováno s ní, jako se žalovanou. Krajský soud vyhodnotil závěr okresního soudu o relativní neplatnosti výchozí kupní smlouvy jako nesprávný, a protože šlo o padělanou kupní smlouvu, jde o smlouvu absolutně neplatnou pro rozpor se zákonem. Posléze hodnotil dobrou víru dalších nabyvatelů, zkonstatoval sice dobrou víru obchodní společnosti AG real, spol. s r. o. (str. 12 odůvodnění), avšak za více než problematickou považoval existenci dobré víry stěžovatelky a uzavřel, že poskytnutí větší ochrany tvrzené dobré víře stěžovatelky než ochraně vlastnického práva právního předchůdce vedlejší účastnice by bylo v rozporu s obecnou představou spravedlnosti (str. 15 odůvodnění).

4. Rozsudek krajského soudu napadla stěžovatelka dovoláním, neboť podle jejího názoru napadený rozsudek "spočívá na nesprávném právním posouzení věci odvolacím soudem" a že dovolání je přípustné podle § 237 občanského soudního řádu (dále jen "o. s. ř."), konkrétně, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe, řeší právní otázku, která je odvolacím soudem a dovolacím soudem rozhodována rozdílně, řeší právní otázku v rozporu s hmotným právem a právní otázka má být dovolacím soudem posouzena jinak. Ve III. části dovolání pak vyjádřila domněnku o důvodnosti dovolání, zejména proto, že krajský soud vycházel z nesprávného právního posouzení věci a měl tyto právní otázky posoudit jinak, že rozhodl v rozporu s ustálenou judikaturou soudu dovolacího a zejména Ústavního soudu. Na tomto místě konkretizovala, že jde zejména o určení, zda ve vztahu ke kupní smlouvě uzavřené mezi obchodní společnostmi CHEMOPETROL GROUP, a. s., a Pavlem Štastným, jde o neplatnost absolutní podle § 37 odst. 1, resp. § 39 obč. zákoníku č. [40/1964 Sb.](#), či o neplatnost relativní podle § 49a téhož zákoníku, a o určení, zda stěžovatelka nabyla vlastnické právo k předmětným nemovitostem v dobré víře, či nikoliv, když stojí za úvahu, kromě jiného, že krajský soud přiznal dobrou víru i konkrétním předchozím nabyvatelům předmětných nemovitostí, a to obchodním společností AG real spol. s r. o., a Jetmaster, a. s., a přesto se jejich nabyté vlastnické právo rozhodl nechránit, a zcela bez přihlídnutí k opakovaně zastávanému názoru Ústavního soudu vyhověl žalobě vedlejší účastnice, jako právní nástupkyně společnosti CHEMOPETROL GROUP, a. s.

5. Z obsahu dovolání Nejvyšší soud interpretací dovodil, že stěžovatelka vymezila otázku platnosti kupní smlouvy uzavřené mezi právním předchůdcem vedlejšího účastníka a kupujícím, jako jejím právním předchůdcem, a otázku posouzení její dobré víry při nabytí předmětné nemovitosti. Stěžovatelčino dovolání Nejvyšší soud usnesením ze dne 27. 6. 2017 č. j. 22 Cdo 1044/2015-586 odmítl, shledav ho nepřijatelným, neboť rozsudek krajského soudu je založen na vyřešení právních otázek, při jejichž řešení se krajský soud neodchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Konkrétně uzavřel, že na straně právní předchůdkyně vedlejší účastnice (sc. obchodní společnosti CHEMOPETROL GROUP, a. s.) zcela chyběla vůle kupní smlouvu uzavřít, takže je správný závěr krajského soudu o její absolutní neplatnosti, a že posouzení nedostatku stěžovatelčiny dobré víry není zjevně nepřiměřené, neboť krajský soud správně zohlednil časovou souvislost mezi vznikem stěžovatelky, uzavřením kupní smlouvy, poznámkou v katastru nemovitostí o soudním sporu a nákupem pozemku (pro nedostatek dobré víry stěžovatelky svědčí i to, že nabyla za těchto okolností pozemek zatížený věcným břemenem užívání i předkupním právem, který je obklopen pozemky jejího právního předchůdce).

II. Argumentace stěžovatelky

6. Usnesení Nejvyššího soudu považuje stěžovatelka za protiústavní, protože nevydáním kasačního rozhodnutí, dokonce odmítnutím dovolání, tj. odepřením jeho meritorního přezkumu (byť se ho stejně dopustil), došlo k legitimizaci nezákonného rozhodnutí krajského soudu; závěry obou soudů o vlastnickém právu, jeho vzniku a přechodu (pozn. správně má být "převodu") jsou zcela v rozporu s

konstantní judikaturou Ústavního soudu. Usnesení Nejvyššího soudu považuje za vnitřně rozporné, když na jedné straně říká, že dovolání není přípustné, neboť nebyly naplněny důvody přípustnosti tak, jak je vymezila, a tedy odmítl dovolání a tak i jeho meritorní přezkum, nicméně na straně druhé se podaným dovoláním věcně zabýval a zaujal v něm jednoznačný právní názor.

7. Zásah do základních práv rozsudkem krajského soudu spatřuje v jím provedeném hodnocení dobré víry stěžovatelky, ale i vzniku a přechodu vlastnického práva, když zcela rezignoval na svou povinnost chránit práva stěžovatelky nabytá v dobré víře, resp. přesto, že hodnotil dobrou víru právních předchůdců stěžovatelky, kdy ji některým přiznává, nevyvodil z ní zákonem a judikaturou předvídané důsledky. Konkrétně upozorňuje na okolnost, že krajský soud i Nejvyšší soud jednoznačně rozhodly, že první nabyvatel i dva další byli při nabývání nemovitosti v dobré víře. Z poskytnutí ochrany vlastnickému právu dvěma předchozím vlastníků dovozuje, že není možné tuto ochranu odepřít jí, neboť k nabytí vlastnického práva od nevlastníka již došlo, a proto mohli vlastníci převést vlastnické právo na jinou osobu. Posléze stěžovatelka polemizuje s hodnocením její dobré víry, resp. jejího nedostatku.

III. Vyjádření účastníků a vedlejší účastnice

8. Ústavní soud zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkům a vedlejší účastnici řízení (§ 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu).

9. Nejvyšší soud na žádost o vyjádření v určené soudcovské lhůtě, ani po jejím uplynutí, nereagoval.

10. Krajský soud lapidárně odkázal na závěry obsažené v jeho rozsudku s tím, že ústavní stížnost není důvodná; rozhodnutí o ústavní stížnosti ponechal na Ústavním soudu, vlastní návrh neformuloval.

11. Vedlejší účastnice akcentuje okolnost, že byla protiprávně zbavena svého vlastnického práva k předmětným nemovitostem trestným činem podvodu, následně byly nemovitosti převáděny na řadu dalších subjektů, a to i v době probíhajícího soudního řízení o určení vlastnického práva. Podle ní se obecné soudy detailně a důkladně zabývaly posouzením stěžovatelčiny dobré víry a stěžovatelka rozvíjením své předchozí argumentace ohledně její dobré víry staví Ústavní soud do pozice další instance v systému obecného soudnictví. Zastává názor, že z odůvodnění rozsudku krajského soudu je zjevné, že při rozhodování řešil kolizi mezi právem dobrověrného nabyvatele a právem vlastníka a řídil se judikaturou Ústavního soudu. Je přesvědčena, že Nejvyšší soud nezasáhl do ústavně zaručených práv stěžovatelky, odmítnutí dovolání naprosto dostatečně a přezkoumatelným způsobem odůvodnil. Vedlejší účastnice navrhla, aby Ústavní soud podanou ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou odmítl.

12. Vzhledem ke stručnosti a lapidárnosti vyjádření účastníků nebylo třeba je zasílat stěžovatelce na vědomí a k případné replice.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

13. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v němž byla vydána rozhodnutí napadená v ústavní stížnosti, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný; stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), a ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatelka vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario).

V. Posouzení opodstatněnosti a důvodnosti ústavní stížnosti

14. Ústavní soud připomíná, že je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy), který stojí mimo soustavu soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy), a že vzhledem k tomu jej nelze, vykonává-li svoji pravomoc tak, že podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému soudnímu rozhodnutí, považovat za další, "superrevizní" instanci v systému obecné justice, oprávněnou svým vlastním rozhodováním (nepřímo) nahrazovat rozhodování obecných soudů; jeho úkolem je "toliko" přezkoumat ústavnost soudních rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo. Vzhledem k tomu nutno vycházet z pravidla, že vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad "podústavního" práva a jeho aplikace na jednotlivý případ je v zásadě věcí obecných soudů a o zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat za situace, je-li jejich rozhodování stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (tzv. kvalifikované vady); z judikatury Ústavního soudu lze zjistit druhy a povahu takto významných vad. Z tohoto důvodu Ústavní soud přezkoumal ústavní stížností napadená soudní rozhodnutí (toliko) z pohledu porušení ústavně zaručených základních práv a svobod, jak je stěžovatelkou namítáno v ústavní stížnosti, načež dospěl k závěru, že ústavní stížnost je zčásti důvodná.

15. Stěžovatelčina argumentace je soustředěna především na problematiku posouzení její dobré víry, jakož i dobré víry jejich právních předchůdců (viz body 6. až 7.), kromě jiného i do námitky, že soudy nesprávně zhodnotily existenci dobré víry některých z nich (obchodních společností AG real, spol. s r. o., a Jetmaster, a. s.). Z obsahu stěžovatelčina dovolání (sub III. 2.) lze dovodit, že jako druhou otázku, kterou krajský soud "měl posoudit jinak" a že "se ve svém rozhodl v rozporu s ustálenou judikaturou soudu dovolacího a zejména Ústavního", je otázka významu dobré víry předchozích nabyvatelů předmětných nemovitostí, konkrétně obchodních společností AG real, spol. s r. o., a Jetmaster, a. s., a přesto se jejich v dobré víře nabyté vlastnické právo rozhodl nechránit a zcela bez přihlídnutí k opakovaně zastávanému názoru Ústavního soudu (nálezy sp. zn. Pl. ÚS 78/06, sp. zn. II. ÚS 165/11, sp. zn. I. ÚS 2219/12 a další) žalobě podané vedlejší účastníci jako právní nástupkyní obchodní společnosti CHEMOPETROL GROUP, a. s., vyhověl.

16. V návaznosti na uvedené zjištění je třeba uvést, že ústavně zaručené právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny garantuje jednotlivci možnost domáhat se stanoveným postupem ochrany svých práv před nezávislým a nestranným soudem, případně před jiným orgánem. Onen postup k ochraně práv jednotlivce není upraven na úrovni ústavního pořádku, nýbrž v zákonných procesních předpisech (čl. 36 odst. 4 Listiny), které kogentně stanoví, jakými konkrétními způsoby a procesními instituty lze právo na soudní a jinou právní ochranu realizovat. Dodrží-li pak jednatel takto stanovený postup a soud (jiný orgán) přesto odmítne o jeho právu rozhodnout, dochází k porušení práva na soudní ochranu, k ústavně nepřijatelnému odepření spravedlnosti (*denegationis iustitiae*). To platí i pro řízení o dovolání před Nejvyšším soudem, neboť i když dovolání představuje mimořádný opravný prostředek, jehož existence sama nepožívá ústavněprávní ochrany, rozhodování o něm - je-li už takový opravný prostředek v právním řádu zaveden - není vyjmuta z rámce ústavněprávních principů a ústavně zaručených práv a svobod [viz např. nálezy ze dne 19. 7. 2016 sp. zn. I. ÚS 2804/15 (pozn. rozhodnutí Ústavního soudu nepublikovaná ve Sbírce nálezů a usnesení jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>); srov. i usnesení ze dne 17. 12. 2003 sp. zn. III. ÚS 280/03 (U 31/31 SbNU 383)].

17. Se zřetelem k naznačenému účelu dovolání Ústavní soud zkoumal, zda posouzení stěžovatelkou formulované otázky Nejvyšším soudem nenese rysy protiústavnosti, v důsledku které by postup tohoto soudu mohl být kvalifikován jako odmítnutí spravedlnosti. Přitom respektoval notoriety, že dovolání je procesním úkonem, jehož essentialia jsou de lege lata vymezena dikcí § 241a odst. 2 občanského soudního řádu. V dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu

dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh). Je patrné, že jednou, nikoliv jedinou, obsahovou náležitostí řádného dovolání, je tvrzení, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání. Občanský soudní řád (zejména po novelizaci provedené zákonem č. [404/2012](#) Sb.) reguluje předpoklady přípustnosti dovolání, jako mimořádného opravného prostředku, v § 236 až 239. Samotná mimořádnost tohoto opravného prostředku se projevuje v několika aspektech, kromě jiného i v přísně regulovaných předpokladech přípustnosti. Občanský soudní řád nejprve stanoví obecně množinu rozhodnutí, proti nimž je dovolání přípustné (§ 236 odst. 1), což pak blíže pozitivně upřesňuje významem řešené otázky hmotného nebo procesního práva reflektující její význam pro judikaturní praxi a korespondující pozici Nejvyššího soudu v této oblasti (§ 237, s doplňky v § 238a) a negativně prostřednictvím výluk, např. zájmem na nezpochybnitelnosti pravomocných rozhodnutí, bagatelní výši peněžitého plnění aj. (§ 237). Z této právní úpravy pak vyplývá, že dovolatel je povinen formulovat relevantní otázku a posléze ji zařadit pod některý ze čtyř typových předpokladů přípustnosti:

- při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu [v takovém případě je zapotřebí alespoň stručně uvést, od kterého rozhodnutí, respektive od kterých rozhodnutí se konkrétně měl odvolací soud odchýlit - k tomu viz 3. výrok stanoviska Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2017 sp. zn. Pl. ÚS-st. 45/16 (460/2017 Sb.)], nebo

- která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena (zde je třeba vymezit, která právní otázka, na níž závisí rozhodnutí odvolacího soudu v rozhodování dovolacího soudu, dosud nebyla vyřešena), nebo

- je dovolacím soudem rozhodována rozdílně (zde je třeba vymezit rozhodnutí dovolacího soudu, která takový rozpor v judikatuře dovolacího soudu mají podle názoru dovolatele zakládat a je tak třeba tyto rozpory odstranit), anebo

- má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (zde je zapotřebí vymezit příslušnou právní otázku, její dosavadní řešení v rozhodovací praxi dovolacího soudu a alespoň stručně uvést, pro jaké důvody by měla být dovolacím soudem posouzena jinak).

Jde tedy jednak o diformitu, o chybějící prejedikaturu, potřebu sjednocení dovolací judikatury a požadavek na judikaturní odklon.

18. V posuzované věci lze uzavřít, že stěžovatelka nepříliš obratně zařadila otázky, které podle ní zakládají přípustnost jejího dovolání, až do partie, v níž se zabývá důvodností dovolání (srov. záhlaví III. části), avšak s přihlédnutím k době podání dovolání (tj. leden 2015, tedy období, kdy se relevantní judikatura k nové úpravě dovolání ještě vytvářela) a s notným cum grano salis k obsahovým formulacím lze dovodit, že relevantní otázku vymezila a že ji zařadila pod první ze čtyř typových předpokladů přípustnosti (tedy diformitu rozhodnutí odvolacího soudu s ustálenou judikaturou, a to s judikaturou Ústavního soudu - viz poslední odstavec ve III. části dovolání). Z odůvodnění napadeného usnesení neplyne, že by se Nejvyšší soud přípustností dovolání na základě této otázky zabýval. Přitom nelze dospět k závěru, že by šlo o otázku zjevně irelevantní, neboť na jejím vyřešení závisí, resp. může záviset, zda žaloba vedlejší účastnice, kterou se domáhá určení svého vlastnického práva, bude úspěšná. Nelze proto položenou otázku zahrnout pod otázku existence dobré víry stěžovatelky při nabytí předmětné nemovitosti (str. 1 dole usnesení Nejvyššího soudu).

19. Ústavní soud z výše uvedených důvodů uzavřel, že v právě posuzované věci Nejvyšší soud opomenul posoudit stěžovatelkou vznesenou otázku odůvodňující přípustnost dovolání, čímž porušil její právo na soudní ochranu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny, a proto ústavní stížnosti v části směřující proti usnesení Nejvyššího soudu vyhověl a napadené rozhodnutí podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil. Při respektování zásady minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti obecných soudů nepřistoupil Ústavní soud ke zrušení rozsudku krajského soudu, zejména i proto, že výtky tohoto nálezu mají ryze právní povahu a míří toliko do hodnocení přípustnosti

dovolání; nové zhodnocení této záležitosti umožní Nejvyššímu soudu naplnit jeho úlohu při sjednocování judikatury, která mu náleží. Tudíž ve zbývající části Ústavní soud odmítl ústavní stížnost jako nepřijatelnou podle § 43 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu. Takto rozhodl bez přítomnosti účastníků mimo ústní jednání, neboť měl za to, že od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Právní věta - redakce.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)